

Säkerheten i arbetet på de statliga arbetsplatserna

I statsförvaltningen betalades år 2008 totalt 26 163 000 euro i ersättningar för olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar. Fram till år 2003 minskade antalet olycksfall, men det har därefter åter börjat stiga något.

Risken för arbetsolycksfall i arbetet är på det hela taget inte större än i genomsnitt på de statliga arbetsplatserna, men staten har en del sådana arbetsuppgifter, där risken för olycksfall tidvis kan öka. I och med förändringarna i samhället har vissa uppgifter blivit mera riskutsatta än tidigare och hot förknippade med säkerheten i arbetet existerar. Staten borde vara en exemplarisk arbetsgivare, som sörjer väl också för säkerheten i arbetet.

Huvudfrågan vid revisionen var, om säkerheten i arbetet har skötts på ett adekvat sätt i statsförvaltningen. Frågan granskades ut synvinklarna för ledning, information, mätande av säkerheten i arbetet samt behärskande av arbetsmetoderna. Dessutom granskades hur användbara och a jour handlingsprogrammen för arbetarskyddet är, arbetarskyddsutbildningen och det samarbete som anknyter till säkerheten i arbetet. Föremål för granskning var också de problem som är förknippade med gemensamma arbetsplatser.

Man har gjort bedömningen, att 90 procent av arbetsolycksfallen beror på otrygga arbetssätt och endast 10 procent på otrygga förhållanden. Trots att den lagstiftningsmässiga grunden är i skick, har hos staten inträffat ett rätt stort antal olycksfall i arbetet. Från statsfinansiell synpunkt har det varit angeläget att utreda, om man på statlig nivå samt vid ämbetsverken och inrättningarna har vidtagit rätta och tillräckliga åtgärder för att förhindra arbetsolycksfallen, och om ämbetsverken har gått in för att utveckla sin egen säkerhetskultur i arbetet. Ett olycksfall är en mångfasetterad händelse, och det är inte endast fråga om en enda händelse utan om en serie händelser. Detta tänkesätt är av stor betydelse med tanke på förhindrandet av olycksfall.

Målgrupperna för revisionen valdes ut ur hela statsförvaltningen så, att tyngdpunkten låg vid arbetsämbetsverk och sådana organisationer, vilkas åligganden i stor utsträckning består av kundservice. Materialet insamlades med en skriftlig enkät riktad till arbetarskyddscheferna och arbetarskyddsfullmäktige och som stöd användes personliga intervjuer.

På basis av revisionen har säkerheten i arbetet i statsförvaltningen i huvudsak skötts på ett adekvat sätt. Som brister upplevdes den ringa styrningen och informationen. Vid en del ämbetsverk hade arbetarskyddsfrågorna blivit åtskilda från den övriga verksamheten. Vid en del ämbetsverk var ledningen medveten om sitt till arbetarskyddet anknutna ansvar, men i vissa fall hade informationen om olycksfall eller "nära ögat" -situationer inte nått fram till förmännen och organisationernas ledning. Synnerligen många ämbetsverk hade försummat sin skyldighet att meddela om förändringar av arbetarskyddschefer och arbetarskyddsfullmäktige till Statskontoret.

I många statliga organisationer var arbetarskyddsfrågorna under kontroll. Det fanns emellertid också organisationer som saknade både utbildning och kunskaper i arbetarskyddsfrågor och som skulle behöva mera styrning och stöd för sin verksamhet. Det allomfattande ansvarstagandet beträffande statens arbetarskyddsangelägenheter borde förbättras och samtidigt borde man utveckla den information och styrning som berör arbetarskyddsfrågorna.

Bedömningen av riskerna för säkerheten i arbetet på de statliga arbetsplatserna var delvis splittrad och de instruktioner som man hade fått av ministerierna om saken betraktades som ringa. Riskbedömningen var ofta en engångsföreteelse och inte kontinuerlig. Hur information inhämtades om avvikelser i säkerheten varierade. Längst med att inhämta information om avvikelser i säkerheten hade man nått vid Gränsbevakningsväsendet, och där utnyttjades den inhämtade informationen också i utbildningen och instruktionerna.

Det finns många branscher, där personalen i sitt arbete har råkat ut för våld eller hot om våld. På de här branscherna borde åt personalen erbjudas mera än för närvarande av sådan utbildning och träning som hjälper till att möta och behärska hotfulla situationer. De anställdas kunskaper om aggressivitet och dess orsaker och behärskande samt om de omständigheter som skall beaktas i en sådan situation borde ökas. Också larmsystemen på arbetsplatserna borde

vara a jour. Besvärliga och hotande kundsituationer betraktades också som en framtida utmaning.

Revisionen visade, att på en arbetsplats där det också arbetar andra arbetstagare än de som är anställda av den egentliga arbetsgivaren, dvs. på en gemensam arbetsplats, visste man tämligen litet om säkerheten i arbetet vad gäller den andra arbetsgivarens arbetstagare. De problem som är förknippade med detta hade emellertid varseblivits, och på många arbetsplatser hade man redan börjat lägga saken till rätta eller åtminstone planerat korrigerande åtgärder. De statliga organisationerna borde bära ansvar för de gemensamma arbetsplatserna och vara medvetna om säkerheten i arbetet för alla dem som arbetar på arbetsplatsen.

Hinder för att söka sig till arbetarskyddsutbildning var ovetskap om utbudet på utbildning och tidsbrist. Man hade inte heller alltid noterat behovet av utbildning. Särskilt arbetarskyddscheferna ansågs behöva mera utbildning än för närvarande och detta gällde även för de nya medlemmarna av arbetarskyddsorganisationerna. Också behovet av utbildning för de förmän som fungerar i linjeledningen lyftes fram och deras kunskaper om säkerheten i arbetet borde stärkas. Utbildningen av arbetarskyddspersonalen borde utvecklas så, att förutom grundutbildning skulle erbjudas också kompletterande utbildning, som kunde ges som undervisning på nätet.

Utbyte av information gällande arbetarskyddet på den egna branschen och behandling av arbetarskyddstemat tillsammans med närbesläktade branscher betraktades som nyttigt. Det vore bra om möjligheterna till samarbete och inhämtande av kunskaper från referensbranscher alltjämt kunde ökas och att ämbetsverken kan dra nytta av varandras erfarenheter. I ledningen av arbetarskyddsfrågorna kunde man också bedriva mera samarbete än tidigare med företagshälsovården.

Ämbetsverken borde mera än för närvarande ägna uppmärksamhet åt ledningen av säkerheten i arbetet och göra den till en del av ledningen som helhet. Säkerheten i arbetet bör ses som en del av den övergripande säkerheten.